Täysistunto

Torstai 5.11.2020 klo 16.02—18.34

8. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.53 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Tämä hallituksen esitys koskee direktiivin täytäntöönpanoa, jolla vahvistetaan edelleen rahanpesua koskevia rangaistussäännöksiä rikoslaissa.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin rahanpesun torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin 23. lokakuuta 2018. Direktiivissä annetaan vähimmäissäännöt rahanpesurikosten määrittelystä. Se täydentää olemassa olevia kansainvälisiä säädöksiä.

Värderade talman! Genom den här propositionen ändras Finlands lagstiftning så att den motsvarar kraven enligt direktivet. Penningtvätt är redan i stor utsträckning straffbart i Finland, så merparten av kraven i direktivet uppfylls hos oss redan nu.

Arvoisa puhemies! Esityksellä saatetaan Suomen lainsäädäntö vastaamaan direktiivin vaatimuksia. Suomessa rahanpesu on jo laajasti rangaistavaa, joten valtaosa direktiivin vaatimuksista toteutuu meillä jo nykyisin.

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin periaatteellisesti merkittävää muutosta. Omalla rikoksella saatuun omaisuuteen kohdistuvan rahanpesun, eli niin sanotun itsepesun, rangaistavuutta laajennettaisiin. Tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi petokseen tai huumausainerikokseen syyllistynyt, joka ryhtyy erityisiin järjestelyihin rikoksella saamiensa varojen peittelemiseksi, voitaisiin rangaista tämän rikoksen lisäksi myös rahanpesusta.

Straffbarheten för självtvätt kommer att utvidgas i enlighet med principerna i Finlands rättssystem och i överensstämmelse med direktivet.

Tämä itsepesun tuomittavuuden laajentaminen toteutettaisiin Suomen oikeusjärjestelmän periaatteita noudattaen direktiivin antamissa puitteissa.

Ehdotettujen lainmuutosten ansiosta voitaisiin puuttua nykyistä tehokkaammin erityisesti laajamittaisempiin ja vahingollisimpiin rahanpesun tekomuotoihin. Rikoslainsäädännön lähentäminen edelleen unionin jäsenvaltioiden välillä edesauttaa myös jäsenvaltioiden ja Suomen viranomaisten mahdollisuuksia estää ja selvittää sellaisia rahanpesurikoksia, joiden osalta tarvitaan rajat ylittävää yhteistyötä. — Kiitos.

17.56 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Rikosten torjunta on yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä. On todella tärkeää, että suomalaiset luottavat siihen, että ne, jotka ovat lain oikealla puolella ovat aina turvassa, ja ne, jotka ovat lain väärällä puolella, joutuvat vastuuseen teoistaan. On tietysti hienoa, että tässä hallitus esittelee nyt rahanpesua koskevan rikoslain muutoksen ja entisestään nyt sitten Suomen rikoslainsäädännöllä, kun implementoidaan nämä eurooppalaiset säännökset, vahvennetaan rahanpesurikosten torjuntaa Suomessa.

Tällä viikollahan, arvoisa puhemies, saimme hyviä uutisia myös siinä mielessä, että käytännön rikosten estämiseen hallitus esittää, että poliisi tulee saamaan lisää voimavaroja. Poliisi saa voimavaroja haja-asutusalueille, mikä on erittäin tärkeää. Iso osa Suomesta on kantanut suurta huolta siitä, että lain koura ei välttämättä yllä suojelemaan niitä, jotka ovat lain oikealla puolella, ja toisaalta laittamaan kuriin niitä, jotka ovat väärällä puolella. Samassa yhteydessä myös poliisille tuli paljon voimavaroja ihmiskaupparikosten tutkimiseen, ja sekin on varmasti sinänsä tarpeellista.

Sitten tällä viikolla suomalaisia on järkyttänyt, ehkä jo aiemmaltakin ajalta, tietysti tämä suuri tietomurtoasia, jota tänäänkin täällä eduskunnassa on paljon käsitelty, mutta sitten tällä viikolla erityisesti tämä nuorukaisen Vallilassa tekemä tappo, jossa hän oli aiemmin Tampereella yrittänyt tappaa ihmisen ja sitten siirtyi tänne pääkaupunkiseudulle. Poliisi oli esittänyt häntä vangittavaksi, mutta tuomioistuin oli katsonut, että ei ole aiheellista pitää tällaista tappajaa kiven sisällä. Tavallaan kysyisin nyt oikeusministeriltä: Tunnistaahan oikeusministeri tämän ongelman, joka vallitsee, että meillä kyllä esimerkiksi näistä talousrikoksista tai vaikkapa ihmiskaupparikoksista, niitten tutkinnasta ja muusta, on kyllä varmasti asianmukaisesti päivittyvää lainsäädäntöä kaiken aikaa mutta samaan aikaan vaikkapa täällä pääkaupunkiseudulla ihmiset arjessaan kohtaavat tällaisia tilanteita, joissa lähikaupan kulmalla voi tulla tällä tavoin raa'an tappajan tappamaksi? Mitä lainsäädännöllisiä hankkeita, rikoslain muutoksia, on tulossa siihen, että meidän rikoslaki ja siellä säädetyt rangaistukset jo estäisivät ennalta tällaisia tilanteita muodostumasta? Tämäkin henkilö on ollut jo tapon yrityksestä viranomaisten käsissä välillä. [Puhemies koputtaa]

Toisaalta kysyn myös tästä tietomurtoasiasta: Tällainen törkeä tietomurto, joka tehdään [Puhemies: Aika!] ja jolla aiheutetaan valtavaa yhteiskunnallista vahinkoa, on varmasti erittäin harkittu teko. Jos näin harkittua tekoa olisi raskaammin rangaistu rikoslain pykälillä, niin varmaan olisi aika korkea kynnys lähteä sellaiseen tekoon. [Puhemies: Kiitoksia!] Onko tulossa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

18.00 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Alamme tietysti tätä mielenkiinnolla lakivaliokunnassa tutkimaan. Olisin ihan muutamaa asiaa kysynyt ministeriltä jo tässä vaiheessa:

Kun tässä todetaan, että säädöksen tehtävä on ”edesauttaa jäsenvaltioiden ja myös Suomen viranomaisten mahdollisuuksia estää ja selvittää rahanpesurikoksia”, niin tarkoittaako tämä käytännössä myös, että on helpompi soveltaa pakkokeinolakia esimerkiksi, vai

miten tämä näyttäytyy? Tämän voisi selvittää ihan, jos se ministerille on selkeätä. Toki se varmasti tulee kuulemisissa, mutta itselleni tuli mieleen tuossa semmoinen ajatus.

Ja kysyisin ministeriltä: Onko meillä tehtävissä mitään semmoiselle — en tiedä, onko — mistä tulee välillä palautetta ihmisiltä, ja itsekin olen huomannut, että nämä henkilöt, jotka pesevät rahaa ja tekevät huumausainerikoksia ja muuta, välillä keplottelevat tuolla ja pystyvät pitämään hallussaan niitä rahoja ja muuntamaan niitä niin sanotusti lailliseksi rahaksi, mutta semmoinen tavallinen, esimerkiksi rahoituslaitoksen asiakas, joutuu sitten monenlaisen paperin kanssa selvittämään rahojen alkuperää, ja tuntuu joskus siltä, että se tavallinen ihminen niiden pienten rahojensa kanssa on sitten syynissä siinä. Sanoisin ihan esimerkiksi, vaikka tämä nyt koskee kansanedustajaa, että minulta meni luottokortti vanhaksi, ja en ollut huomannut, että se pitää uusia, kun siinä oli semmoinen uudistus. Ja sitten soitin sinne, ja he sanoivat, että eipä tässä mitään, että juu, tämä uusitaan, ja sitten tämä herra katsoi sieltä puhelimesta, että te olette poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Minä sanoin, että juu, kyllä, mutta minulla on se kortti ollut jo vuosia, niin sitten minulle sanottiin, että minä en voi enää puhua teidän kanssanne, ja lopetti puhelun. Minä sain kaksi päivää odotella, ja sitten minulle soitettiin. Minulla oli siinä samassa kortissa sitten myös tämä debit, elikkä minulla ei ollut mitään maksuvälinettä, ja minulle tuli semmoinen tunne, että juuri erityisesti näitten rahanpesujen ja näiden tietojen keräämisen vuoksi se on ihan hieno periaate, mutta sitten jos tulee käytännössä näin, että minä koin jo itseni rikolliseksi, kun minulle sanottiin, että minun kanssani ei voi yhtäkkiä enää puhua puhelimessa. Koetteko ministerinä, että meillä on tarpeelliset ja hyvät työkalut, että me aidosti saamme ne ihmiset kiinni? Meillä on kattavat rikospykälät, mutta että saataisiin nämä ihmiset kiinni, ja jotenkin saataisiin siihen järkevyyttä, että ei tuntuisi siltä, että ne lainkuuliaiset ihmiset sitten täyttävät niitä lippuja ja lappuja ja sitten nämä henkilöt, jotka saavat esimerkiksi huumausainekaupasta paljon rahaa, sitten keplottelevat niistä. Onko tähän mitään ajatuksia? Tämä ei ole mitenkään pelkästään rikosoikeudellisin säädöksin tehtävä, vaan myös juuri se, miten saadaan ihmisiä kiinni.

Täytyy sanoa tuohon edelliseen puheenvuoroon, että olen ihan samaa mieltä tuosta törkeästä tietomurrosta, että rangaistusasteikko, kun se päättyy kolmeen vuoteen ja alkaa sakosta, on aika kevyt — onko tullut tämmöinen ehkä mieleenkään silloin, kun sitä on säädetty. Jos vertaa vaikka törkeään kavallukseen, niin siellä on neljä kuukautta — neljä vuotta, ja vaikutuksiltaan tämä on melkein mittavampi. Siellä loppuu se haitari. Toivottavasti ministeri tähänkin kiinnittää huomiota.

18.03 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies! Kiitos näistä huomioista ja kommenteista. — Edustaja Meri kysyi tästä yhteistyöstä, ja itse olen ymmärtänyt sen niin, että jo tänä päivänä meillä on laajasti yhteistyötä Euroopan unionissa, mutta nyt tämä esitys perustuu direktiiviin, jolla rikoslainsäädäntöä nyt edelleen lähennetään EU-maiden kesken, ja kun jäsenmaiden rikoslaeissa rahanpesu määritellään yhtenevällä tavalla, niin paranee myös tämä viranomaisyhteistyö. Se on se ajatus myös tässä takana.

Rahanpesun torjunnassahan keskeistä on vähentää rikoksentekomahdollisuuksia ja kasvattaa kiinnijäämisriskiä, ja tässä tärkeätä on myös se, että rahaliikkeestä vastaavien tahojen ennakkovalvonta on kunnossa, ja se tässä tapauksessa kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan. Meillä on rahanpesulaki ja on myös keskusrikospoliisin yhteydessä toimiva Rahanpesun selvittelykeskus, elikkä paljon on jo tehty sen eteen, että rahanpesuun syyllis-

tyviä henkilöitä saataisiin paremmin kuin tänä päivänä kiinni, ja nyt tämän kriminalisoinnin myötä tämä vahvistuu edelleen.

No, myös ennakkovalvontaa ollaan parantamassa edelleen, ja tästä on vireillä useita säädöshankkeita erityisesti sisäministeriössä ja valtiovarainministeriössä. Minäkin peräänkuulutin ja kysyin näitä, ja sen takia sain tästä nyt selvityksen, jonka nojalla pystyn antamaan nämä tiedot teille tässä ja nyt, koska näen, että tässähän on poikkihallinnollisesta yhteistyöstä kysymys ja kaikki nämä asiat liittyvät toisiinsa.

Suomi on vahvasti mukana kansainvälisessä yhteistyössä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi, ja näistä tärkeimpiin kuuluu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n alainen toimintaryhmä FATF, joka seuraa rahanpesun tilannekuvaa ja riskejä sekä antaa globaaleja suosituksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.

Sitten, mitä tulee tähän rikosten torjuntaan, edustaja Autto nosti esille monta ajankohtaista asiaa, jotka eivät liity nyt tähän rahanpesuun suoranaisesti mutta ovat hyvin ajankohtaisia ja erittäin, erittäin vakavia ja hyvin ikäviä tapauksia nämä kaikki. Tässä juuri kyselytunnilla käytiin tämä Vastaamon tapaus läpi. Myös tietoturvarikollisuus on erittäin tuomittavaa rikollisuutta, ja varsinkin tämmöisessä tapauksessa, kun lähdetään hyödyntämään ihmisten aivan niin kuin ytimessä olevia omia tietoja aivan käsittämättömän kovalla tavalla ja kiristämällä, niin eihän se ole mistään kotoisin.

Mitä tulee lainsäädäntöön koskien rikoslakia ylipäänsä, [Puhemies koputtaa] niin sanoisin, että kyllä meillä rikoslaki on aika lailla ajan tasalla, mutta aina pitää seurata tilannetta ja aina pitää myös pystyä arvioimaan, [Puhemies koputtaa] onko jossain sitten syytä rikosasteikkoja muuttaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.